

گفتگو با کوروش زارعی
بازیگر سریال حضرت یوسف
گفت‌وگو از: سید محمد مهدی موسوی

باور کنیم که می‌توانیم

– در خصوص توجیه اقتصادی مسئله که گفتیم. در همین پروژه، بازدهی و توجیه اقتصادی آن مشخص است، اما در خصوص ساخت مجموعه‌های اجتماعی به جای مجموعه‌های عظیم تاریخی و مذهبی باید گفت که هر کدام از آنها در جای خودش لازم است. مثلاً درام اجتماعی ساعت شنی برای گوشزد کردن ناهنجاری‌ها و معضلات اجتماعی به مسئولان لازم است و از این حیث جسارت آقای ضرغامی و همکارانش برای حمایت از این آثار ستودنی است.

و اما در خصوص ساخت کار تاریخی و مذهبی در تلویزیون هم باید بگویم که ساخت این تیب کارها علاوه بر آنکه از حیث کارکردهای اخلاقی و ارزشی قابل توجه است، به لحاظ آموزشی نیز مردم کشورمان را با تاریخ و مذهب و آیینشان آشنا می‌کند.

اساساً ویژگی مهم کار تاریخی همین است که چون آدم‌ها در این روزگار به دلیل مشغله‌های فراوان روزمره وقت مطالعه تاریخ را ندارند، می‌توانند از طریق فیلم و سریال تاریخی تا حدودی به تاریخ سرک بکشند و از گذشتگان بیاندانند و بیاموزند. جدای از همه این مسائل متأسفانه ما آن‌گونه که باید و شاید از ظرفیت‌های قصص قرآنی برای تولید آثار سینمایی و تلویزیونی و حتی نمایشی بهره نبرده‌ایم و در رسانه ملی تنها سه قصه اصحاب کهف، حضرت مریم و حضرت یوسف مورد توجه قرار گرفته است و این در حالی است که قرآن کتاب فناناپذیر زندگی است و در هر شرایط زمانی و مکانی پویایی و تازگی خاص خود را دارد. این به ما کمک می‌کند که از قصه‌های قرآنی علاوه بر ساخت مجموعه‌های تاریخی مثل حضرت یوسف معاصر سازی کنیم و پیام‌های امروزی را در قالب آنها به مخاطب ارائه کنیم. شما ببینید همین سریال صاحب‌دلان ساخته آقای محمدحسین لطیفی که از آیات قرآنی در ساخت آن الهام گرفته شده بود، چقدر مخاطب عام و خاص پیدا کرد. حتی نظر منتقدان را جلب کرد. اینها نشان می‌دهد که باید حرکت در این مسیر باشد؛ چرا که نیاز جامعه ماست و مردم هم به موضوعات تاریخی و مذهبی علاقه خاصی دارند.

– به نظر شما در حال حاضر چه آفت‌ها و تهدیداتی در خصوص ساخت مجموعه‌های تاریخی و مذهبی وجود دارد که باید از آنها برحذر بود؟

قرآنی در خصوص این سوره را نیز مطالعه کردم که اتفاقاً بسیار هم برایم سودمند بود.

*** کارگردانی مجموعه را چطور دیدید؟**
– الحق و انصاف یکی از نقاط قوت مجموعه یوسف همین کارگردانی آقای سلحشور بود.

جدای از نگاه ظریف و دقیق به جزئیات سریال، مهم‌ترین مسئله به نظر من اخلاق ایشان و همچنین آقای شورجه به عنوان مشاور کارگردان بود که برایم بسیار جالب و آموزنده بود.

اعتقاد من این است که اگر فنی‌ترین و ماهرترین کارگردان جهان بدون اخلاق باشد، او هیچ ارزشی ندارد. از این حیث آقای سلحشور علاوه بر آنکه یک کارگردان کار بلد می‌باشد، به لحاظ اخلاقی یک الگو است.

نکته قابل توجه دیگر در خصوص ایشان اینکه آقای سلحشور انصافاً به بازیگران اعتماد می‌کرد و انتقادات درست آنها را با جان و دل می‌پذیرفت. نکته دیگر که شاید راضی هم نباشند من بگویم، اینکه در پرداخت حق و حقوق عوامل لحظه‌ای تعلل نمی‌کردند و چه بسا به برخی‌ها کمک مالی هم می‌کردند.

*** گویا بازیابی بین‌المللی خوبی هم در خصوص این سریال تاکنون صورت گرفته است؟**

– بله! از زمانی که کلید کار زده شد، سایت رسمی پروژه آغاز به کار کرد و تا الان که من در خدمت شما هستم، حول و حوش چهارده پانزده کشور مسلمان و غیرمسلمان، فیلم را پیش‌خرید کرده‌اند و به این ترتیب شاید ۱۰ برابر کل هزینه مجموعه به صدا و سیما بازگردد و این به خاطر این است که چون قصه حضرت یوسف هم در اسلام و هم در یهودیت و هم مسیحیت با اختلافاتی وجود دارد، این فیلم برای کشورهای مسیحی و مسلمان و غیره مهم است و آنها علاقه‌مند به این فیلم خواهند بود.

*** برخی معتقدند صرف هزینه‌های بسیار برای ساخت مجموعه‌های تاریخی و مذهبی چندان توجیه اقتصادی در صدا و سیما ندارد و خوب است به جای آن چندین مجموعه اجتماعی ساخته شود. نظر شما چیست؟**

اشاره

از مدت‌ها پیش می‌شد حدس زد که سریال حضرت یوسف ساخته فرج‌الله سلحشور به یکی از بزرگ‌ترین و البته جدی‌ترین پروژه‌های صدا و سیما تبدیل می‌شود. گویا قرار بوده سریال حضرت یوسف اوایل خرداد ماه به بخش تلویزیونی برسد، اما آخرین اخبار حاکی از آن است که مسئولان رسانه ملی تصمیم گرفته‌اند از تعطیلات نوروزی آن را در جعبه جادویی به خانه مردم ببرند.

نکته قابل توجه درباره این مجموعه این است که در آن حدود ۱۸۰ بازیگر اصلی به ایفای نقش پرداخته‌اند و کل سریال طی سه سال و در سه دکور عظیم کنعان، مصر و شهر فدان فیلمبرداری شده است. دیگر اینکه نسخه سینمایی آن هم برای جشنواره فجر امسال آماده می‌شود. کوروش زارعی یکی از بازیگران این سریال در گفت‌وگو با ما پاسخ‌گوی سؤالات مهمی درباره این مجموعه بوده است که با هم می‌خوانیم:

*** جناب آقای زارعی! از سریال حضرت یوسف برایمان بگویید و اینکه شما در این مجموعه چه نقشی را عهده‌دار بودید؟**

– بنده نقش شخصیتی به اسم «لاوی» برادر بزرگ حضرت یوسف را بازی می‌کنم. شاید برایتان جالب باشد که بدانید این فرد تنها کسی بود که حضرت یعقوب یوسف را به او سپرد و در صحرا نیز وقتی برادران دیگر، قصد کشتن یوسف را کردند، تنها او بود که مانع کشته‌شدن برادر شد.

با این حال تنها گناه لاوی شاید این بوده که در دروغ برادران به پدر در خصوص سرانجام یوسف شریک شده است.

از این حیث من وقتی که فیلمنامه کار را خواندم، دریافتیم که این نقش انصافاً جای کار دارد و لذا من هم برای آشناتر شدن با نقش علاوه بر آنکه چندین بار سوره مبارکه یوسف را با ترجمه کامل خواندم، تفاسیر مهم

• آیا می‌توان گفت که فقر نمایشنامه مناسب هم معضل دیگر تئاتر کشورمان ماست؟

– دقیقاً! ما نه تنها در نمایش‌های آیینی، بلکه در دیگر موضوعات نمایشی هم با فقر نمایش‌نامه روبه‌رو هستیم و بالاتر اینکه حتی در سینما و تلویزیون هم این مشکل وجود دارد. به هر حال من معتقدم که باید در زمینه نمایش‌نامه‌نویسی هم یک تحول جدی در تئاتر رخ دهد.

• شما به طور خاص برای حل این مشکل چه پیشنهادی دارید؟

– به نظر من اگر هنرمندان ما باور کنند که می‌توانند برای جامعه خود خدمت‌گزار خوبی باشند، قطعاً می‌توانند با تولید آثار خوب این نقیصه را حل کنند، ولی اگر در این خصوص آن احساس نیاز و باور وجود نداشته باشد، نتیجه‌اش این می‌شود که به تئاتر از سر شکم سیری نگاه می‌کنند و اینکه کار نمایشی برایشان می‌شود صرفاً یک زنگ تفریح، همین!

• شما مهم‌ترین مشکل حال حاضر تئاتر دفاع مقدس را در چه می‌دانید؟

– تا حدودی مشکل نمایش‌نامه هم در اینجا وجود دارد، اما مشکل اصلی شاید این باشد که متأسفانه مسئولان هنوز تئاتر دفاع مقدس را آن طور که باید و شاید جدی نگرفته‌اند و گرنه هنرمندان زیادی هستند که دوست دارند در این عرصه کار کنند؛ هنرمندان چیره‌دستی که جنگ را می‌شناسند. مهم این است که باید از آنها و توانشان به درستی استفاده شود و خوشبختانه ما در عرصه تئاتر دفاع مقدس مشکل بازیگری نداریم. نکته قابل ذکر دیگر در این خصوص اینکه آفت جشنواره‌زدگی اینجا هم بالای جان تئاتر دفاع مقدس شده است. بله، اگر ما معتقد باشیم که جشنواره محل تولید آثار فاخر دفاع مقدس است، این خیلی هم خوب است، اما بحث اینجاست که نگاه جشنواره نباید صرفاً معطوف به بیلان کاری دادن باشد و اینکه باری به هر جهت برنامه‌ای به روی صحنه برود. با این همه من افاق پیش‌روی تئاتر دفاع مقدس را خوب ارزیابی می‌کنم، اما در هر صورت مسئولان هم باید حمایت جدی خود را داشته باشند.

چه در شهرستان‌ها مشاهده می‌کنیم که به تدریج اجرای نمایش‌های مذهبی و آیینی رو به افزایش است.

منتهای مراتب آنچه تأسفبار است اینکه هنوز تئاتر حرفه‌ای و هنرمندان حرفه‌ای به این باور نرسیده‌اند که باید وارد عرصه تئاتر آیینی شوند. برخی هم فکر می‌کنند اگر بخواهند وارد این مقولات شوند، کار سطحی انجام داده‌اند در حالی که حقیقتاً همین ماه‌های محرم و صفر پتانسیل خوبی برای جذب تماشاگر به سمت تئاتر آیینی فراهم می‌آورد. توجه داشته باشید که در هنر نمایش، تماشاگر ولی‌نعمت ماست و ما هنرمندان باید علاوه بر آنکه می‌بایست از این پتانسیل به خوبی بهره‌برداری کنیم، به عنوان یک هنرمند شیعه و بچه مسلمان باید دین خود را به واقعه عاشورا و دیگر مناسبت‌ها و وقایع دینی و مذهبی خودمان ادا کنیم.

• شاید بشود گفت که برخی روشنفکرهایی که در عرصه تئاتر باعث شده هنرمندان شاخص این رشته هنری به ویژه در خصوص کارگردانی کمتر به سمت ساخت و عرضه نمایش‌های آیینی و مذهبی بروند؟

– بله، قبول دارم. متأسفانه روشنفکرزدگی و روشنفکرمایی به یک آفت جدی در عرصه تئاتر کشورمان تبدیل شده است.

از سویی همین روشنفکرانها که همیشه داد و فریاد به راه می‌اندازند که نباید در کار هنری شعارزده بود و شعار داد، خودشان اتفاقاً بیشتر از بقیه دچار شعارزدگی می‌شوند.

نکته دیگری که در این خصوص به ذهنم رسید این است که متأسفانه الان برخی از افراد با تئاتر رفتن پز روشنفکری می‌دهند که متلاً من رفته‌ام نمایش آقای X یا Y را دیده‌ام. خب که چی؟!

این فرد که تماشاگر تئاتر نیست، بلکه بیشتر به دنبال پز دادن به دیگران است. وقتی ما می‌گوییم مردم مخاطب تئاتر هستند، منظورمان توده مردم اعم از کارگر، معلم، کارمند و... است. در کشورهای اروپایی تئاتر برای عموم مردم است و از هنرمندان درجه یک گرفته تا هنرمندان درجه سه همه برای مردم کار می‌کنند نه برای یک قشر خاص!

– به نظر بنده، مهم‌ترین خطری که این‌گونه آثار را در معرض تهدید قرار می‌دهد، بحث سندیت تاریخی و صحت و سقم مطالب دینی و ارزشی مطرح در آنهاست که باید کارگردان‌ها و به خصوص نویسندگان به طور جدی به آنها توجه کنند و برای این کار لازم است که از مشاورین قوی و مورد اطمینان بهره بگیرند.

خوشبختانه در سالیان اخیر، مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما در قم که به انجام کارهای پژوهشی و تحقیقاتی مبادرت می‌ورزد، در جهت شکل‌گیری فیلمنامه‌های قوی در زمینه‌های دینی و تاریخی، کمک بسیاری به فیلمسازان کرده است و مشاوره‌های خوبی تاکنون ارائه داده که باید قدران آن بود.

اینکه بیایم و باری به هر جهت فیلمی را روی آنتن ببریم و یا در پرده سینما آن را به نمایش درآوریم، نه منطقی است و نه جامعه آن را می‌پذیرد.

البته هیچ عیبی ندارد که به جوان‌ترها فرصت بدهیم که در این عرصه‌ها قدم بردارند، اما طبعاً نباید از حساسیت‌ها و ظرافت‌های کار تاریخی – مذهبی هم غفلت کرد.

• جناب آقای زارعی! در حال حاضر مشغول چه کاری هستید؟

– در این روزها درگیر کار نمایشی از آقای حسین مسافر آستانه هستم که نام آن «در قاب ماه» است و حال و هوایی عاشورایی دارد. قرار است در تهران و قم نیز به روی صحنه برود و نویسنده آن هم جناب آقای حمید آذرنگ است.

یک نمایش دیگری را هم دارم به نام «با چشمان بسته می‌بوسمت پدر» که خودم کارگردان آن هستم و موضوع آن درباره دفاع مقدس است.

• علی‌رغم تأکیدهای فراوان مسئولان و متولیان امر به نظر می‌رسد که هنوز تئاتر آیینی و مذهبی در کشور ما چندان جدی گرفته نشده است. دلیل این مسئله به نظر حضرت‌عالی چیست؟

– البته الحمدلله پس از چند سال که گروه ما [گروه تئاتر آیین] و گروه فدک فعالیت خود را به طور جدی دنبال کردند، یک نوع جریان‌سازی در زمینه تئاتر آیینی در کشور به وجود آمده که افاق خوبی را پیش روی ما در این خصوص قرار داده است. به این معنی که چه در تهران و